

AVUSTURYA VE TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ

Metin AKSOY*

ÖZET

Türkiye-Avrupa Birliği (AB) ilişkileri yarım asrı geride bırakırken, bu süre zarfında duraklamalar, hızlanmalar ve yerinde sayışlar yaşansa da bir türlü 1963’de imzalanan Ankara Antlaşması’nın öngördüğü tam üyelik süreci gerçekleşmemiştir. 2005’de başlayan müzakere süreci doğrultusunda Türkiye-AB ilişkileri öngörülen başlıkların akıbetine endekslenmiş konumdadır. Müzakere süreci, AB aday bir ülkenin Birliğe “tam” üye olabilmek için ulusal mevzuatını AB müktesebatına (acquis communatiare) “tam” uyumlaştırma dönemidir. Ancak Türkiye belirtilen standart süreci normal bir aday ülke gibi yürütememektedir. Bugüne kadar toplam on üç fasıl müzakerelere açılırken sadece “Bilim ve Araştırma” faslı geçici olarak kapatılmış ve sekiz başlık ise çeşitli gerekçelerle bloke edilip müzakerelere dahi başlanamamıştır. Bu durum, Türkiye-AB ilişkilerini belirsiz bir sürece soktuğu gibi ilişkilerin geleceğiyle büyük bir tartışma konusu olmuştur. İlişkilerin belirsiz bir sürece ilerlemesindeki en büyük etkenlerden birisi de müzakereler olumlu sonuçlansa dahi Türkiye’nin AB üyeliğini referanduma götüreceğini açıklayan başta Avusturya olmak üzere diğer Avrupa ülkelerinin tutumudur. Bu çalışmada Avusturya’nın Türkiye-AB ilişkilerine bakışı analiz edilerek iki ülke arasındaki ilişkilerin dünü, bugünü ve yarını değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Avusturya, Siyasi partiler, Türkiye, AB,

ABSTRACT

Turkey -EU Relations has started in 1963 with Ankara agreement. After this agreement, stagnation, acceleration and marking time were seen during the Relations. However, Turkey

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi.

full membership of EU hasn't realised since acceptance of 1963 Ankara Agreement by both sides. Additionally, Turkey membership negotiation process is index to destiny of estimating prevision in accordance with 2005 full membership talking. Negotiation process is depends on full harmonization that candidate members has to provide determined conditions and levels of Acquis Communautaire of EU over its own. But the negotiation isn't run as normal member countries which have already had during membership process. There are totally 12 hearing, was opened for negotiations, "Science and Research" hearings were closed temporarily and the other eight subjects were blocked until now by the member countries. This condition makes relations more ambiguous between Turkey and EU, also the future of relations becomes a discussion issue. The main reason of ambiguous relation is based on some EU countries attitudes, such as Austria, it leads attitudes to claim a referendum in order to prevent membership of Turkey. In this article, I will investigate to analyze the perspective of Austria toward relations between Turkey and the EU in order to evaluate past, present and future of relations between two countries.

Keywords Austria, Political Parties, Turkey, EU

Türkiye-AB İlişkilerinin Tarihsel Gelişimi

Osmanlı'dan miras kalan "Batıcılık" politikası, Türkiye Cumhuriyeti döneminde daha da kapsamlaştırılarak adeta devletin temel felsefesi haline dönüştürülmüştür. II. Dünya Savaşı sonrasında beliren iki kutuplu sistem bir ölçüde dış politikada Batı yanlısı yönelimleri zorunlu kılarken NATO, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği (AB) gibi kuruluşlara üyelik başvurularının gerçekleşmesinde etkili olmuştur. Soğuk Savaş boyunca Kıbrıs gibi zorunlu çıkışların dışında Batı ile ilişkilere ayrı bir önem atfedilirken bu çerçevede belirlenen politika güzergâhının da değiştirilmemesine gayret edilmiştir. İlişkilerin inişli çıkışlı bir seyir izlemesiyle bir türlü gerçekleşemeyen AB üyeliği, Türkiye'nin Batıcılık politikasının veya Batılı olmasının sembolü haline geldikçe ülke gündeminde daha fazla yer tutmuştur. Bir anlamda, Türkiye'nin 1959'da "Yunanistan'ın Batıda yalnız bırakmamak" motivasyonu ile yaptığı üyelik başvurusu 12 Eylül 1963'te Ankara Antlaşması'nın imzalanmasıyla hukukî bir süreç kazanmıştır.

Dönemin Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) Başkanı Walter Halstein'in "Türkiye, Avrupa'nın bir parçasıdır" (Hale, 2003: 183) açıklaması, Türkiye'nin Avrupa tarafından kabullenilme ve eşit statüde yer sağlama çabasını artıracaktır. Türkiye, Soğuk Savaş dönemindeki tercihini Batı'dan yana yaparken AB ile ilişkileri, Ankara Antlaşması'nın öngördüğü Hazırlık, Geçiş ve Tam Üyelik süreçleri çerçevesinde geliştirmiştir. Bu nedenle, "13 Kasım 1970 tarihinde imzalanan ve 1973 yılında yürürlüğe giren Katma Protokol ile birlikte, Ankara Anlaşması'nda öngörülen hazırlık dönemi sona ermiş ve "Geçiş Dönemi"ne ilişkin koşullar belirlenmiştir. Bu dönemde taraflar arasında sanayi ürünleri, tarım ürünleri, kişilerin serbest dolaşımının sağlanması ve Gümrük Birliği'nin tamamlanması öngörülmüştür" (abgs.gov.tr/index.php?p=111&l=1). İlerleyen yıllarda ortaya çıkan hem dış politika da hem de iç politikada çalkantılı dönemler ilişkilerin dondurulmasına kadar varmıştır. Dış politikada Türkiye'nin Kıbrıs çıkarması sonrasında Avrupalı devletlerle ilişkiler uzun bir dönem normalleşmezken yaşanan ekonomik ve siyasal krizler ülkeyi iyice AET'ye üyelik sürecinden uzaklaştırmıştır. 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle Türkiye'nin AET'ye üyelik sürecini tamamen durdurmuştur. 1983 genel seçimleri sonrasında yeniden sivil bir iktidarla yönetilmeye başlayan Türkiye'de hükümetin önemli çalışmalarından birisi de AET ile ilişkilerin yeniden canlandırılmasıdır. Özellikle 1981'de Yunanistan'ın AET'ye kabulü Türkiye'yi Batılılaşma paradigmasından uzağa düşürdüğü gibi komşusunun da gerisinde bıraktırmıştır. Bu nedenle dönemin Başbakanı Turgut Özal öncülüğünde

Türkiye, 14 Nisan 1987 tarihinde, Ankara Anlaşması'nda öngörülen dönemlerin tamamlanmasını beklemeden, üyelik başvurusunda bulunmuştur. Komisyon, bu başvuru ile ilgili görüşünü 18 Aralık 1989'da açıklamış ve kendi iç bütünlüğünü tamamlamadan Topluluğun yeni bir üyeyi kabul edemeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin, Topluluğa katılmaya ehil olmakla birlikte, ekonomik, sosyal ve siyasal alanda gelişmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu nedenle, üyelik müzakerelerinin açılması için bir tarih belirlenmemesi ve Ortaklık Anlaşması çerçevesinde ilişkilerin geliştirilmesi önerilmiştir. (abgs.gov.tr/index.php?p=111&l=1).

Soğuk Savaşın sona ermesiyle uluslararası platformda ortaya çıkan ılımlı ortam ideolojik kutuplaşmayı ortadan kaldırırken devletler “güven” ve “işbirliği” kavramlarını daha fazla kullanır hale gelmiştir. Yeni dönemde Türkiye Cumhuriyeti için “Batıcılık” ve “Statükoculuk” stratejilerinin miladını doldururken, Sovyet tehdidinin ortadan kalmasıyla Avrupalı devletler Türkiye’yi insan hakları, demokrasi, ifade özgürlüğü ve azınlıkların konumu gibi kavramlar doğrultusunda daha fazla eleştirmeye başlamışlardır. Böylece o güne kadar uygulanan “Batıcılık” batıdan gelen bir tehdit olarak algılanmaya başlarken “Statükoculuk” da geçerliliğini yitirmiştir. Özal’ın dış politika algısı -ki en dikkat çeken “Yeni Osmanlılık” fikri- bir ölçüde 1990’ların başındaki değişimin ifadesi olmuştur. Bugün Ahmet Davutoğlu’nun dış politika öncelikleriyle yeniden tartışmaya açılan bu politika o dönemde umulan etkiyi gösterememiştir. Bu bağlamda, İlhan Uzgel, Özal dönemini değerlendirirken “Özal dönemindeki Yeni Osmanlılık fikirleri çok cılızdı. Hayata geçme imkânları çok dardı, Özal bunu özellikle 1990’ların başında dile getirdi ve fikir jimnastiği olarak kaldı. Bu sebeple Yeni Osmanlılık, Özal’a yakın birkaç isimin köşe yazılarında, birkaç makalede dile getirmesinin ötesine geçemedi” demektedir. Özal sonrası dönemse Türk Dış Politikası (TDP) için büyük bir kargaşa dönemidir aslında. Sovyetlerin dağılmasıyla ortaya çıkan Türki Cumhuriyetleri üzerinde etkili olma istekliliğine rağmen ekonomik yetersizlik, PKK sorunu, Rusya’nın hızlı bir şekilde toparlanması ve talep edilmeyen “ağabeylik” rolünü oynaması gibi gerekçelerle Türkiye hiç de başarılı olamayacaktır. Avrupa ile ilişkiler Türkiye’nin insan hakları konusundaki kötü karnesi eşliğinde sağlıklı ve istikrarlı bir politika gelişmesini engellemiştir. Türkiye’yi Avrupa yörüngesine oturtan konuyla ilişkilerin Gümrük Birliği kapsamında yeniden ele alınması olmuştur (Çalış, 2006:135). Avrupa ekonomisiyle rekabet edebilecek düzeyde olmamasına rağmen Türkiye’nin iştiyaklı ama plansız ve programsız Gümrük Birliği üyeliğinde “siyasî” boyut ağır basarken erken dönem olumsuz etkileri “ekonomik” olmuştur (Aksoy,2010a:211). Bu bağlamda,

İki yıl süren müzakereler sonunda 5 Mart 1995 tarihinde yapılan Ortaklık Konseyi toplantısında alınan karar uyarınca Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Böylece, Türkiye-AB Ortaklık İlişkisinin ‘Son Dönem’ine geçilmiştir. Gümrük Birliği, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile bütünleşme hedefine

yönelik ortaklık ilişkisinin en önemli aşamalarından biridir ve Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerine ayrı bir boyut kazandırmıştır” (abgs.gov.tr/index.php?p= 111&l=1).

Gümrük Birliği üyeliğiyle oluşan olumlu hava Türkiye'nin 1997'deki Luxemburg Zirvesi'nde açıklanan on aday ülke listesine girememesiyle yeniden gergin bir döneme girmekle birlikte 1999'da Avrupa'da sol iktidarların iş başına gelmesi ve Türkiye'nin yaşadığı deprem felaketi Helsinki Zirvesi'nde aday ülke statüsünü almasıyla yeni bir dönemece girmiştir.

Türkiye'de Tam üyelik müzakerelerine başlanması doğrultusunda 2004'e kadar sekiz uyum ve iki anayasa paketi gerçekleştirilmiştir. 2004'de Komisyonun tavsiyesi doğrultusunda Türkiye ile tam üyelik için müzakereler 2005'de başlasa da şu ana kadar kat edilen yol göz önüne alındığında Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği hâlâ büyük bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir.

Türkiye'nin AB'ye Üyelik Süreci ve Avusturya Kamuoyu

Türkiye'nin AB ile ilişkileri ilk başvuruyu yaptığı tarihteki Avrupa Topluluğu'nun (AT) kurucu altı ülkesiyle sınırlı olmamıştır. Türkiye-AB ilişkiler, Birliğin üye sayısının 27'ye ulaşmasıyla, sadece üye ülkeleri değil diğer aday ülkeleri ilgilendirmektedir. Üye ülkelerin nihai kerte de aday ülkelerin kabulüne dair veto yetkisine sahip olduğu düşünüldüğünde, Türkiye'nin hem AB kurumlarıyla hem de üye ülkelerle olan ilişkilerin ne denli önemli olduğu anlaşılabilir. Bu nedenle, başta Türkiye olmak üzere AB tam üyeliğine aday her ülkenin, üye ülkelerin hem kamuoyunu hem de iktidarını kazanmaya yönelik politikalar üretme zorunluluğu ayrıca önem arz etmektedir. Fakat en bilinen örnekleriyle Fransa ve Almanya olmak üzere Avusturya da gerek tarihsel gerekse güncel kaygılar nedeniyle Türkiye'nin AB'deki geleceğine alternatif yollar üretmek üyeliğini engellemek ve/ya en azından geciktirme arayışı içindedir. 1995'te AB üyesi olmasından bu yana Avusturya'daki iktidarlar, Türkiye'nin AB üyeliğini desteklemeyen veya en düşük düzeyde destekleyen ülkelerden biri konumundadır. Bunda gerek Osmanlı'nın Viyana kapılarına dayanmış olması gibi popüler kültürün

parçası tarihsel izdüşümü gerekse de ülkedeki göçmenlere “nefret” düzeyindeki duyulan dışlama yatmaktadır. Avusturya, hem ekonomik hem de siyasal anlamda AB üyeliğine kadar kapalı bir yapıya sahipti. Bir türlü küresel politikalara ayak uyduramayan ülkenin önemli tarihsel dönüm noktaları da bunda etkilidir.

Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun I. Dünya Savaşından sonra dağılmasıyla Avusturya toprakları üzerinde kurulan 1918-1938 yılları arasındaki I. Cumhuriyet dönemi ülkenin ilk Cumhuriyet denemesi olması itibariyle önemlidir. 1938’deki Alman işgali I. Cumhuriyeti bitirirken, Avusturya’yı da II. Dünya Savaşına sürüklemiştir. Avusturya, Müttefikler tarafından “işgale uğramış dost bir ülke” kabul edilirken Yalta Konferansı’nda Avusturya’nın savaş sonrasında “tarafsızlık” politikasını uygulaması yönünde görüş birliğine varmışlardır (Sander, 2007:189). Sovyetler Birliği de Avusturya ile 1955’de imzaladığı “Avusturya Devlet Antlaşması” çerçevesinde ülkenin tarafsız bir dış politika izlenmesi koşuluyla işgaline son vererek, Avusturya’nın bağımsızlığını elde etmesine imkân tanımıştır (Sander, 2007:232). Bu tarih aynı zamanda Avusturya’da II. Cumhuriyet döneminin başlangıcı anlamına da gelmektedir.

Avusturya Soğuk Savaş süresince “tarafsızlık” politikasından ödün vermezken bu politikanın gölgesinde ekonomisini geliştirme arayışı içerisine girip kendisinden kopan Macaristan gibi Sovyet işgaline uğramış Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine nazaran daha fazla kalkınma fırsatı yakaladı. Dönemin iki kutuplu dünya sisteminde Avusturya’nın tarafsızlık politikası, güvenlik bakımından büyük oranda avantaj sağlasa da, bu politikanın getirdiği içe kapalılık Avusturya’ya küreselleşen dünyaya entegre olmakta gecikme gibi dezavantajlar da getirdi. Soğuk Savaş sonrasında Avusturya’daki iç çekişmeler de bu doğrultuda şekillenirken Muhafazakâr kanadın başını çektiği bir grup, tarafsızlık politikasının getirdiği güvene sığınma arayışındayken, Sosyal Demokratlardan oluşan bir grupsa uluslararası platforma dâhil olma ve Soğuk Savaşın getirdiği yalnızlıktan uzaklaşma görüşünü benimsemişlerdir (Aksoy,2010b: 230). Bu ayrım daha sonra Avusturya’nın AB üyelik sürecinde de yaşanmıştır. Avusturya’daki milliyetçi söyleme sahip partilerin desteklediği gruplar Avusturya’nın AB’ne girmesine sıcak bakmamışlardır. Buna rağmen Soğuk Savaşın bitmesi hem Avusturya’nın artık tarafsızlık politikasına ihtiyacı olmadığını göstermiş

hem de Avusturya'yı diğer Avrupa devletlerine daha fazla yaklaştırmıştır. Öte yandan Avusturya açısından AB, tarafsızlık politikasının sürdürüldüğü dönemlerin getirdiği yalnızlıktan da uzaklaşmak anlamına geliyordu. Sonuçta Avusturya 1993'de AET ile başlanılan müzakerelerin sonucunda 12 Temmuz 1994 tarihindeki referandumda %60'lık bir oranla toplumun AB üyeliğine "evet" demesiyle 1995 Ocak'ında AB üyeliğiyle taçlandırmıştır (Witzany ve Österreich, 1998: 39).

Son yıllarını Koalisyon hükümetleriyle geçiren Avusturya, 1980 ve 1990'lı yılların tek partili ve uzun soluklu hükümetlerini 2000'lerde aramaktadır. Koalisyonla yönetilen birçok devlette olduğu gibi Avusturya'da da koalisyon hükümetlerinin başarısızlıkları veya uyumsuzlukları sonucu hükümetler kısa dönemlerde seçim kararları almak zorunda kalmıştır. Ekim 2006 yılında yapılan genel seçimler sonucunda hiçbir parti tek başına hükümet kuracak çoğunluk sayısı olan 183 sandalyeli parlamentoda 92 sandalyeye ulaşamamıştır (Aksoy,2010b:231). Bu nedenle seçimlerden birinci parti olarak çıkan (SPÖ) Avusturya Sosyal Demokrat Parti Başkanı Alfred Gusenbauer ile seçimlerde ikinci parti olan (ÖVP) Avusturya Halk Partisi arasında gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda 11 Ocak 2007 tarihinde yeni bir koalisyon hükümeti kurulmuştur. Gusenbauer Başbakanlığındaki bu hükümette zaten var olan anlaşmazlıklar, Başbakan'ın 2009 yılında yeni vergi reformu istemesi ve koalisyon hükümetinin ikinci ortağı olan Halk Partisi'nin Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Wilhelm Molterer'in bu vergi reformunu reddetmesiyle doruk noktaya ulaşmıştır. Bunun sonucunda koalisyon hükümetinin ortakları erken seçim kararı alarak Avusturya'da yeni bir seçim dönemi başlatmışlardır.

28 Ekim 2008 tarihinde gerçekleştirilen seçimlerde oy oranı 2006 yılında yapılan genel seçimlerle kıyaslandığında % 5'lik bir düşüş gösterse de yeni başkan Werner Feymann önderliğindeki Sosyal Demokratlar (SPÖ) % 29,3 küçük bir oy farkıyla da olsa Wilhelm Molterer önderliğinde Avusturya Halk Partisinin önünde (ÖVP) % 26,0 birinci parti olmuştur. FPÖ (Avusturya Özgürlükçü Partisi) % 17,5 oy oranıyla üçüncü, BZÖ (Avusturya Birlik Geleceği) % 10,7 oy oranıyla dördüncü ve son olarak da (Gürüne) Yeşiller Partisi % 10,4 oy oranlarıyla mecliste temsil edilmeye devam edileceklerdir(Aksoy,2010b: 231). Seçim sonrası hükümet arayışları yine bir önceki dönemin hükümet ortakları olan SPÖ ve ÖVP arasında başlamış ve

kasım ayında varılan anlaşma sonucunda yine SPÖ Başkanının Başbakanlık yaptığı yeni bir koalisyon hükümeti kurulmuştur(A.g. e. : 231). Bu hükümetin izleyeceği politikalar bir önceki dönemlerden farklı olmayacağı için Avusturya Politikasını derinden etkileyecek bir açılım da gerçekleşmeyecektir. Avusturya dış politikasının II Cumhuriyet döneminde yaşadığı en büyük değişim olan AB üyeliğine benzer bir politika geliştirmesi yeni hükümetle de pek mümkün gözükmemektedir. Avusturya kamuoyu, örgüte üyeliğin ilk dönemlerinde AB'ye kaygıyla yaklaşmasına (diepresse.com/home/politik/euwahl/465089/index.do?gal=465089&index=9&direct=&_vl_backlink=&popup=) rağmen, AB üyeliği Avusturya'ya önemli adımlar attırmıştır. Avusturya ekonomisinin Avrupa standartlarına ulaşması ve birçok ülkeyle ticaret yapar konuma gelmesi, bunun yanında, AB aracılığıyla Dünya ve Örgüt politikaları üzerinde belirli bir oranda söz sahibi olması, gibi konular, Avusturya'nın Avrupa Birliği'yle elde ettiği kazanımlardır.

1959 yılından itibaren, AB'ye üye olma arayışında bulunan Türkiye ile AB üyesi olan Avusturya politikaları uzun yıllar sonra tekrardan bir noktada kesişmiştir. Aslında bu kesişme noktası tarihte birçok kez “Balkanların Paylaşımı” konusunda Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve Osmanlı İmparatorluğu üzerinde yaşanacaktır. Lakin bugün yaşanan bu kesişme noktası farklı bir konum ifade ederken, Avusturya halkı, hala tarihteki kesişme noktalarından en önemlisi olan Osmanlı İmparatorluğunun gerçekleştirdiği Viyana Kuşatmasını canlı tutma uğraşı içindedirler. Bu nedenle, Türkiye Avusturya ilişkileri önemli oranda tarihsel arka planının gölgesinde 21. yüzyılda devam etmektedir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci çeşitli nedenlerle Avusturya kamuoyu tarafından sıcak karşılanmadığı gibi birçok parti tarafından seçim malzemesi olarak da kullanılmıştır. Tarihten gelen bir Türk anti sempatisi olduğu gibi, Avrupa'ya 1960'lar ile başlayan göç hareketi de zamanla iki kültür arasındaki çatışma noktalarını çoğaltmıştır. Bunun yanında birçok medya kuruluşunun isteyerek veya istemeyerek yaptığı Türkiye karşıtı yayınlarda kamuoyunu Türkiye ve Türkler aleyhine yönlendirmede etkili olmuştur (Aksoy, 2010b: 231). Öyle ki ülkede “Yabancı” kelimesi ya Müslümanları veya Türkleri ifade ederken, Yunanlar, Hırvatlar veya Ruslar vs. bu statüye dahil edilmemektedir. Avusturya, Avrupa ülkeleri arasında İslamiyet'i ilk kez resmi din olarak kabul eden ülke olmasına rağmen Müslümanlar burada çoğu zaman bir

“öteki” olmuş veya ötekileştirilmiştir. Yapılan anketlerde bu ötekileştirme durumunu net bir şekilde göstermektedir. Bu sebeplerle, global bir bakış açısını elde edemeyen Avusturya kamuoyu, Avrupa’daki “Türkiye karşıtlığı” oranı en yüksek olan ülke olma özelliğine de sahiptir (A.g. e. : 231).

Avusturya’da “Avrupa politikası” üzerine Ekim 2005’de yapılan bir ankete göre(cms. Euro-info.net/index.php?cat=3036&parentcat=) Avusturya halkının sadece %8 Türkiye’nin Avrupa Birliği üyesi olacak konumda olduğunu belirtmiştir. %28’lik bir dilimse Türkiye’nin AB’ye en erken 10 yıl sonra kabul edilebileceği görüşünü belirtmiş, %22’lik bir kesim 20 sene sonra gelişmiş olması durumunda, %32’lik kesim ise bu adayın AB üyeliğinin hiç uygun olmadığı belirtmişlerdir. Yine yapılan ankette üçte birinin Türkiye’nin AB’ye kabulüne karşı olduğu halde, %58’lik bir oran Türkiye’nin AB üyeliği için Kriterlerin yerine getirilmesinin beklenmesi gerektiğini belirtilmiştir. Avusturya’da çizilen bu Türkiye karşıtı tablo AB Komisyonu’nun Avrupa genelindeki yaptırdığı anketler tarafından da doğrulanmış ve Avrupa genelinde yapılan anketlerde halkın çoğunluğu Türkiye’nin katılımına karşı olduğunu ifade etmiştir (Aksoy, 2010b: 231).

Türkiye’nin AB üyeliğine katılımı Avrupa genelinde reddedilmekte ve Avrupa halkı içerisindeki Türkiye karşıtlığı 90’lı yılların başlangıcından itibaren hızlı bir şekilde artmaktadır. Türkiye karşıtlığı 90’lı yılların başında %42 iken 2000’lere gelindiğinde %47’ye yükselmiştir. Buna karşın Türkiye-AB üyeliğine verilen destek oranı aynı dönemlerde düşüşe geçip, 1992 ve 2000 yılları arasında %41’den %30’a kadar düşmüştür(Europäische Kommission, 2000:38) ve bu düşüş süreci hızla devam etmektedir. Ocak 2005’te Türkiye’nin AB katılımına taraf olan Avrupalıların oranı ilk defa %52’lere ulaşırken (Europäische Kommission, 2005:450) 2006 yılında yapılan ankette hala %48’lik kesim buna karşı olduğunu ifade etmiştir. (Europäische Kommission, 2005:71)

Bu anketler içerisinde Avusturya özelinde indiğimizde Avusturya halkının Türkiye-AB üyeliğine karşı tutumu daha kötümser durumdadır. 1990’lı yılların sonlarından beri Türkiye karşıtlığı %48 ile %65 aralığında seyretmiştir. (Europäische Kommission, 2000:453) Yine 2005 yılında gerçekleştirilen ankette Türkiye’nin üyeliğine karşı çıkan oran %80 oranlarına kadar yükselecektir.(Europäische Kommission, 2005:450) Türkiye’nin AB üyeliğine karşıtlık 2006 yılında Avusturya genelinde

gerçekleştirilen OGM- Anketinde net bir şekilde görülmüştür. Bu Ankete göre %20 gibi küçük bir kesim Türkiye'nin AB üyeliğine olumlu cevap verirken %80 oranında bir kesim bu üyeliğe karşı olduğunu belirtmiş ve bu oran daha sonraki yıllarda %82 oranına kadar yükselmiştir. (OGM, 2005: 71; Bernard, 2006: 454) Bu oranla Avusturya halkı aday ülkeler içerisinde Türkiye'nin AB üyeliğine karşı olan ülkeler içerisinde en yüksek sonuç olarak dikkat çekmiş ve bu değer 2006 yılında tekrar görülmüştür. Türkiye karşıtlığı 2006 yılı itibariyle birlikte belirgin oranda azalırken, Avusturya'da %81'lik bir orana dayanmakta ve Türkiye'yi AB içinde belirgin bir biçimde kabul etmediğini göstermektedir. En son Avrupa genelinde yapılan Anket içerisinde Avusturyalılar %5'lik bir oranla Türkiye'nin AB üyeliğine AB'ye üye ülkeler içerisinde destek verenlerin oranının en düşük olduğu ülke olduğu görülmüştür. (esiweb.org/pdf/esi_turkeyaustria_reactions_id_21.pdf) Anketlerden de anlaşılacağı gibi Avusturya'da ciddi oranda Türkiye karşıtlığı gözlenmektedir. Bunun aşılması eğer Türkiye-AB üyeliğini hedefliyorsa zorunlu gibi gözükmemektedir. Asıl zorunluluk, 2007 yılı içerisinde Avusturya'da kabul edilen Türkiye'nin AB üyeliğini bir referanduma götürme kararıyla doğmuştur, çünkü artık Avusturya halkı Türkiye'nin tam üyeliğine vize verecek bir konuma getirilmiştir. Bu yönden Avusturya içerisindeki Türkiye karşıtlığının azaltılma arayışı Türkiye açısından birincil önem taşımaktadır.

Avusturya Siyasi Partileri ve Türkiye-AB İlişkileri

(SPÖ) Sosyal Demokrat Parti

Avusturya Kamuoyunda olduğu gibi Avusturya partileri içerisinde de direk Türkiye'nin AB üyelik sürecini destekleyen parti bulmak zordur. Ancak bunlardan en ılımlısı olarak gözüken iki partiden birisi, Avusturya'da önemli oy oranına sahip olan ve uzun yıllar tek başına iktidara gelerek devleti yöneten SPÖ'dür. Bir diğeryse ilerde ele alacağımız Yeşiller Partisidir. Victor Adler önderliğinde 1889 yılında Avusturya içerisindeki işçi temsilcilerinin bir araya getirilmesiyle kurulan ve 120 yıllık tarihi olan bir partidir. (rotbewegt.at/) Avusturya'nın bu köklü partisi, Avusturya siyasi hayatında önemli kararların alındığı dönemlerde ya koalisyonda veya birçok

kez tek başına hükümette yer almıştır. Bugün yine, Kasım 2008’de gerçekleştirilen erken genel seçimler sonucunda SPÖ’nün birinci parti olmasıyla kurulan koalisyon hükümetine SPÖ lideri Werner Feyman Başbakanlık yapmaktadır (Aksoy,2010b: 232).

Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde olduğu gibi SPÖ’nün Türkiye Politikaları da inişli çıkışlı bir grafik izlemektedir. İniş ve çıkışların fazla olmasının nedeni kendi iç dinamiklerden kaynaklanan “oy” kaygılarına bağlı olduğu gibi değişen dünya düzeni de bunda etkili olmuştur. 11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi Avusturya içerisinde de bir “İslamafobia” yükselişe geçmeye başlamıştır (Aksoy,2009: 232). Türkiye-AB ilişkileri SPÖ tarafından daha çok bu bağlamda ele alınmaya başlanmıştır. SPÖ döneminde Türkiye’nin AB yolunda önemli bir köşe taşı olan Helsinki Zirvesi yapılmıştır. Dönemin Avusturya Başbakanı ve aynı zamanda SPÖ başkanı olan Viktor Klima, 10-11 Aralık 1999 Helsinki Zirvesinde Türkiye’nin aday ülke statüsünü almasına onay vermiştir. Helsinki Zirvesi kararlarına göre, Türkiye, diğer aday ülkeler gibi bir Katılım Öncesi Stratejisinden yararlanacak. Böylece, Türkiye topluluk programları ve ajansları ile, aday ülkeler ile Birlik arasında, katılım süreci çerçevesinde yapılan toplantılara katılma imkanına sahip olacaktır. (digm.meb.gov.tr/uaorgutler/AB/AB%20BELGELER/WORD/Helsinki_zirve_karar_1999.doc)

Türkiye’nin adaylığı için gösterilen bu olumlu tavır SPÖ tarafından bundan sonraki dönemlerde kolay savunulan bir konu olmasa da Zirvedeki olumlu tutumu Türkiye açısından önemli bir destek olmuştur. Helsinki sonrasında SPÖ’nün Türkiye politikaları; “Türkiye’nin Kopenhag Kriterlerini gerçekleştirdiğinde her aday ülke gibi AB’ye tam üye olabileceği” yönündedir. Türkiye’nin gerçekleştirdiği reformları destekleyen politikalar SPÖ’nün Avrupa Parlamento üyesi Hannes Swoboda (europarl.at/view/de/ABGEORDNETE/Aus_Osterreich/dr_hannes_swoboda.html;jsessionid=C6FC6AC70692FA63FCB005672A11EC66) tarafından da 90’lı yıllarda savunulacaktır. (Bernard, 2006:450)

1999 yılından itibaren Türkiye, SPÖ parti programında da önemli bir yer tutan “İnsan Haklarının Korunması” (spoe.at/bilder/d251/spoe_partei_programm.pdf) konusunda yeterli özeni

göstermediği gerekçesiyle Avrupa'da dikkatleri üzerine çekmeye başlamıştır. SPÖ Politikaları da Türkiye'ye karşı daha sertleşecek ve Türkiye-AB ilişkileri kapsamında "Kopenhag Kriterlerinin" tam anlamıyla yerine getirilmediğini ve özellikle Türkiye'nin "İnsan Hakları" konusuna daha fazla önem vermesi gerektiği yönünde Türkiye'yi eleştirmeye başlamıştır. (Tageszeitung Die Presse, 1998:4) Artık SPÖ'nün ilk dönemlerde gösterdiği ılımlı Türkiye politikalarını bundan sonraki dönemlerde görmek mümkün olmamış ve 2000'li yıllarla birlikte SPÖ'nün Türkiye politikalarında büyük oranda değişiklik yaşanmıştır(Aksoy,2010b: 232).

Bu değişimde etkili olan ilk şey Terörizmin artık 11 Eylül saldırılarıyla birlikte ulusal sınırları aşmaya başlamasıyla değişen dünya sistemi. İkincisiyse 2000'li yıllarda Avusturya'da milliyetçiliğin yükselişe geçmesi, sonucusu SPÖ'nün yaşadığı seçim yenilgileriyle birlikte artık SPÖ'nün Türkiye politikaları Avusturya içerisinde esen Türk düşmanlığı çerçevesinde şekillenmeye başlamıştır. Özellikle SPÖ'nün Avrupa Parlamentosundaki üyesi ve Türkiye uzmanı Swoboda Türkiye'ye yönelik eleştirilerini yoğunlaştıracaktır. 2002'den itibaren Swoboda Türkiye ile olan müzakereleri eleştirecek ve önemlisi Türkiye'nin hızlı bir şekilde üye olmaması gerektiği ve Türkiye'nin eksiklerine yönelik yeterli eleştirilerin yapılmadığını savunacaktır (Wiener Zeitung,2002: 5). Aynı şekilde Kıbrıs sorununu da müzakerelerin devam etmesinin önünde bir engel olarak görecektir (Österreichischen Presseagentur, 2003).

SPÖ parti temsilcisi olan Josef Cap (parlament.gv.at/WW/DE/PAD_00178/show.psp) 2004 yılında Türkiye'nin AB üyelik sürecindeki reformlarının yeterli olmadığı dile getirirken bir diğer taraftan (Vollmitgliedschaft) "*Tam Üyeliğe*" alternatif olarak (Privilegierte Partnerschaft) "*İmtiyazlı Ortaklık*" düşüncesini yüksek sesle savunmaya başlamıştır. (oevp.at/download/SPOEZick ZackTuerkeiEUBeitritt.pdf) SPÖ içerisinde yaşanan politika değişikliği artık çok net bir şekilde görülmüştür.

İmtiyazlı Ortaklık düşüncesi Avrupa da daha fazla dillendirilirken Aralık 2005 yılındaki müzakerelerin Türkiye ile açılması için toplanan zirvede tüm AB üye ülkeleri ikna edilirken sadece Avusturya müzakerelerin açılmasına

karşı çıkmıştır. (esiweb.org/pdf/esi_turkeyaustria_reactions_id_11.pdf) Dönemin ÖVP parti başkanı olan Wolfgang Schüssel Başbakanlığındaki Hükümet büyük uğraşlar sonucunda ikna edilebilmiştir. 2004 ve 2007 yılları arasında SPÖ parti yönetiminin net bir Türkiye Politikası olmamış ve sürekli parti yönetimindeki kişiden kişiye değişen aynı zamanda Avusturya siyasetine göre tavır takınan bir parti haline gelmiştir. (oewp.at/download/SPOEZickZackTuerkeiEUBeitritt.pdf) SPÖ'nün Alfred Gusenbauer önderliğinde, 5 yıllık bir aradan sonra, 2007 yılında tekrardan hükümeti devralması, Türkiye politikalarını da temelden etkilemiştir. SPÖ, Türkiye tüm müzakere başlıklarını kapatsa da Avusturya Hükümetinin Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğine onay sürecini referanduma götüreceği yönündeki kararı (<http://www.euractiv.com.tr/genisleme-ve-komsular/article/avusturyann-yeni-hkmeti-tkiye-iin-referandum-dedi>) 2007 yılındaki en önemli gelişmedir. Bu karar, SPÖ'nün Türkiye-AB ilişkilerine yönelik politikalarında en etkileyici ve tavrını, rengini en belirgin şekilde ortaya koyan ve Milliyetçi partilerden de kendisini pek ayırt ettir(e) meyen bir karar olmuştur. Buna benzer politikalar son dönemlerde artarak devam etmektedir. Avusturya'nın 2010 yılı içerisinde Türkiye'ye doğrudan yatırım yapan ülkelerden birisi olmasına rağmen, Başbakan/SPÖ'nün başkanı Werner Feymann Türkiye-AB ilişkilerine yönelik eleştirilerinin dozunu düşürme ihtiyacı hissetmediği gibi Türk göçmenlere yönelik politikalarıysa gün geçtikçe sertleşmektedir. Bunlardan en önemlileri, 18 yaşında evlenen iki gencin vize talebi 20 yaşını doldurmadan değerlendirmeye dahi alınmamaktadır. Almanya'nın uyguladığı ve başarısı hala tartışılan gitmeden Almanca öğrenme zorunluluğu ve ülke içerisindeki göçmen ailelerinin vizelerinin sadece bir yıllık bir süre için uzatılması ve sürekli olarak akıl almaz evrakların talep edilmesi gibi konular insanları bıktırarak boyutlara ulaşmıştır. , SPÖ/ÖVP koalisyon iktidarında göçmen ailelerinin aile birleşimi talepleri için getirdikleri akıl almaz şartlar sosyal demokratların milliyetçi çizgiyi FPÖ'ye kaptırma niyetinde olmadıklarını göstermektedir.

(ÖVP) Avusturya Halk Partisi

Avusturya Halk Partisi "II. Cumhuriyet" (II. Republik) döneminde etkili olan bir diğer partidir (Peter vd., 1991:119). II. Dünya Savaşının ve sonrası dönemin getirdiği kaygılar nedeniyle 30 yıl kadar iktidarda kalmıştır.

ÖVP'nin en güçlü olduğu dönemler , Josef Kalus'un II. Hükümeti olarak anılan 1966-1970 (Peter vd., 1991:119) yıllarıyken, 1970'ler sonrasında güç kaybetmeye başlamıştır. ÖVP 2000'li yıllara kadar ikinci parti konumunda bulunurken, küresel ve bölgesel değişimle yeniden iktidarın ortağı haline gelecektir. İktidarda ve muhalefette bulunduğu dönemlerin AB politikaları küresel perspektif üzerinden değil daha çok kültürel ve dini merkez üzerindedir yorumlanmaktadır.

ÖVP'nin 22 Nisan 1995 yılında kabul ettiği ve bugünde yürürlükte olan "Temel Parti Programı"nda Avrupa Birliği politikaları şu çerçevede değerlendirilmektedir; "Tarihsel, kültürel bağları, ortak değerleri, amaçları olan ve Hıristiyan Demokratların oluşturduğu bir topluluğun destekçisiz" (oevp.at/download/000298.pdf) devamında;

(...) Eine solche Union wollen wir im Geist eines christlichen Humanismus mitgestalten - in Österreich, in der Europäischen Volkspartei und in der Europäischen Demokratischen Union. (oevp.at/download/000298.pdf)

"Hıristiyan ruhunun oluşturduğu hümanizmin etkisiyle Avusturya ve Avrupa Halk Partilerinin desteklediği demokratik bir birlik istiyoruz" hedefi yer almaktadır.

ÖVP'nin Parti Programında ele aldığı AB düşüncesi/isteği partinin Türkiye-AB ilişkilerine dair düşüncelerini anlamamıza yardımcı olurken, uzun bir dönem iktidarda bulunmaması nedeniyle Türkiye'ye yönelik net bir politikanın da bulunmadığını gözlemliyoruz (Aksoy, 2010b: 234). Ancak ÖVP, 1999'da gerçekleştirilen Helsinki zirvesinde Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinin "uzun sürmesi" gerektiği yönünde tavır alırken, dönemin dış işleri bakanı Wolfgang Schüssel, Başbakan olduğu dönemde de bu düşüncesini sürdürmüştür. Halk partisinin Türkiye'ye en büyük eleştirisi, Kopenhag Kriterlerinin kısa vadede uygulanmasının mümkün olamayacağını ve ülkedeki Namus cinayetlerinin, İnsan Hakları ihlallerinin Avrupa değerleriyle uyuşmadığı (books.google.at/books?id=DoO0fKy72BIC&pg=PA81&dq=die+t%C3%BCrkei++eu#PPA114,M1) yönündedir. Bu eleştirilere rağmen ÖVP'nin hükümette olduğu dönemde Türkiye'nin AB üyelik sürecine açıkça karşı tavır takınmadığını da görüyoruz.

(books.google.at/books?id=DoO0fKy72BIC&pg=PA81&dq=die+t%C3%B
Crkei++eu#PPA114,M1) Bu durum ÖVP'nin iktidarda olduğu dönemlerde
Almanya, İngiltere, Fransa gibi güçlerin politikalarından etkilendiğini
gösterirken, kendi kamuoyunun tavrı da bu politikalar üzerinde belirleyici
olmaktadır. Hem küresel hem de yerel bazda yaşanan değişiklikler partinin
ve ülkenin Türkiye tutumunu farklılaştırmaktadır. 11 Eylül saldırılarından
sonra Avrupa'da yayılan İslam Karşıtlığı Avusturya'da Türk karşıtlığıyla iç
içe geçmiştir. Ülke içerisinde yoğunlaşan Türkiye'nin üyeliğine "hayır"
diyen blok iktidarların yönelimlerini etkilemektedir. Bu çerçevede Partilerin
politikaları popülist söylemlerle realite arasında bir noktada gidip gelmektedir.

ÖVP'nin 2000'de iktidarı devralmasıyla Türkiye-AB ilişkilerinin dönüm
noktasını oluşturan tarihler arka arkaya gelmiştir. Avusturya politikalarını
belirleme fırsatı bulan parti Türkiye'nin üyelik sürecini engellemek için tüm
imkânlarını kullanacaktır. En sıkıntılı dönem 2005'de Türkiye ile
müzakerelere başlanması kararı alınırken 24 AB üyesi ülkenin ikna edilmiş
olmasına rağmen Avusturya'nın son ana kadar direnmesidir. Daha sonraki
yıllarda da "imtiyazlı ortaklık" düşüncesini sık sık dile getiren ÖVP bununla
da yetinmeyerek Türkiye'nin AB üyeliğini, tüm müzakere başlıkları
kapanmış olsa dahi "referanduma" sunma kararının alınmasında etkili
olmuştur. (Aksoy,2010b: 235).

ÖVP, 2006'da yapılan genel seçimler için hazırladığı parti programında
Türkiye'ye çok kısa yer ayırmıştır. "Müzakerelere başlanması AB açısından
değerli bulunmaktadır. Avusturya, müzakerelerin başlamasıyla diğer üye
ülkelere nazaran kazançlı çıkarken (...) gelecekteki tartışmalarda sadece
aday ülkenin olgunlaşmasını değil, üye ülkelerin ortak tavır takınma gücüne
sahip olunmasına da önem verilmelidir
(<http://www.oepu.at/cms/cms/files/oevp-wahlprogramm2006.pdf>). Kısaca
ÖVP, Türkiye'ye AB yolunda açık bir kapı bırakılmasının yanında son bir
mercii olarak birliğe olası üyeliğin halk tarafında da onaylanması gerektiğini
savunmaktadır. Eğer halk oylamasına gidilecek olursa Türkiye'nin hiçbir
zaman AB'ye tam üye olamayacağını "farkında" olunmadan bu politika
"masumca" desteklenmektedir.

(Die Grünen) Yeşiller Partisi

Avusturya siyasi hayatında Yeşiller Partisini SPÖ ve ÖVP'ye oranla yeni bir parti olarak nitelendirebiliriz. İlk olarak İkinci Dünya Savaşı öncesinde Nazi karşıtı bir gazeteci olarak ön plana çıkan ve daha sonra Avusturya'dan ayrılarak 1939 yılında İngiltere'ye sığınan Ferdinand Meissner-Hohenmeiss'in (de.wikipedia.org/wiki/Freda_Meissner-Blau) kızı olarak dünya ya gelen ve Avusturya'da çevreci kimliğiyle tanınmaya başlayan Freda Meissner-Blau başkanlığında 1986 yılında kurulan bir partidir. (gruene.at/uploads/media/Geschichte_GRUENEchronik.pdf) Yeşiller, 1986 yılında yapılan seçimlerde % 4,5'lik bir oy oranıyla ilk defa 5 milletvekiliyle mecliste temsil edilmeye başlamıştır. Daha çok insan hakları, çevre, göçmen sorunları, gibi konular Yeşiller Partisinin savunduğu öncelikli başlıklardır. Parti içerisinde birçok göçmenin üst düzeyde siyaset yapmasına imkân tanınmış ve 28 Eylül 2008'de yapılan genel seçimlerde Avusturya tarihinde ilk defa bir Türk kökenli aday (Alev Korun) milletvekili seçilerek Parlamente'ye girme hakkı kazanmıştır. Yeşiller, 1986 yılından bu güne oy oranını da % 10.43 oranlarına yükseltmeyi başarmış ve 11 yıldır Yeşiller Partisinin başkanlığını yapan Alexander Van der Bellen 17 Ocak 2009'da görevi daha önce yardımcılığını da yapan Eva Glawischnig'e devretmiştir. (gruene.at/topstories/artikel/lesen/39770/) Parti içerisindeki göçmenlere olan desteğinden de anlaşılacağı gibi Avusturya'da Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecini net bir şekilde destekleyen tek partidir. Diğer Avusturya partilerinde olduğu gibi Yeşiller de Türkiye AB ilişkilerine yönelik politikalarını Helsinki zirvesi sonrasında geliştirmeye başlamışlardır.

Bu politikaları “Yeşiller'in Tutumu” (Grüne Position) (gruene.at/europaeische_union/tuerkei/) başlığı altında detaylı olarak ele almışlardır. İlk olarak, Türkiye'nin Asya ve Avrupa arasında köprü görevi üstlendiğini ve bunun AB tarafından göz ardı edilemeyecek derecede önemli bir konu olduğu, bir diğeri Türkiye'nin birçok alanda reformlar gerçekleştirdiğinin ve Türkiye'nin AB'ye üye olmasıyla bu reformların güçleneceğini ve Türkiye'nin kazanılmasını sağlayacağını ve son olarak da Türkiye'nin AB'ye üye olması durumunda İslam dünyasına Avrupa Birliği'nin “Hıristiyan Kulübü” olmadığı mesajı verileceği (gruene.at/europaeische_union/tuerkei/) gibi nedenlerle Türkiye'nin AB üyeliği desteklenmektedir. Yeşiller, Türkiye'nin “imtiyazlı ortaklık” ve

“referandum” gibi Türkiye karşıtı partilerin dillendirdiği bir politikaya net bir şekilde karşı çıkmakta ve Türkiye’nin böyle bir politikayla Avrupa dışına bırakılabileceğini, bununsa, kültürler arasındaki ayrımı derinleştireceğini, İslam ve Türk düşmanlığını hızlandıracağı savunurken, aynı zamanda 15-20 yıl sonra önü görülmeyen bir konuda bugünden referandum kararı almanın yanlış olduğu(gruene.at/europaeische_union/tuerkei/) savunmaktadır. Yeşiller, Türkiye’nin Kopenhag Kriterlerini tam anlamıyla gerçekleştirmesinin takipçisi olunması ve Türkiye’nin bu kriterleri uygulamaya başlaması için AB tarafından çaba gösterilmesi gerektiğini eğer Türkiye bu kriterleri tam anlamıyla uygularsa “Doğu Avrupa’ya olan genişlemenin” desteklediği gibi Türkiye’nin AB üyeliğini de desteklediğini belirtmiştir. (gruene.at/europaeische_union/tuerkei/) Yeşiller’in bu politikaları Avusturya içerisinde %10’luk bir grup tarafından desteklenmekte ve savunulmaktadır. Bu oranın yükselmesi Türkiye’nin AB üyeliğini de hızlandırması kaçınılmazdır.

(FPÖ) Avusturya Özgürlük ve (BZÖ) Avusturya Birlik Geleceği Partisi

FPÖ, “Bağımsızlar Birliği” adlı partinin feshedilmesiyle 1956 yılında Anton Reinthaller tarafından kurulmuştur (de.wikipedia.org/wiki/Freiheitliche_Partei_%C3%96_sterreichs). İkinci Dünya Savaşı sonrasında milliyetçi söylemleriyle dikkatleri üzerine çeken parti, en büyük çıkışını Jörg Haider başkanlığında Ekim 1999’da yapılan genel seçimlerle gerçekleştirdi. SPÖ’den sonra %26’lık oy oranıyla ikinci parti olarak meclise giren FPÖ, ırkçı söylemleriyle de ülkedeki göçmen gurupların tepkisini çekmeye başladı (sunsite.univie.ac.at/Austria/elections/wstrom99/Wstrom NRW99.pdf).

Baskılar sonrasında, 1999 seçimlerinde başarıyı elde eden Jörg Haider parti başkanlığından ayrılarak, uzun bir dönem eyalet başkanlığı ile dışarıdan parti liderliğini birlikte sürdürdü. 1986’dan itibaren, FPÖ’nün lideri olan Haider kendi isteğiyle FPÖ’den ayrılarak yeni bir parti BZÖ’yü 4 Nisan 2005’de kurmuştur. FPÖ’nün başkanlığınaysa 24 Nisan 2005’de Haider’den daha sert söylemlere sahip olan HC Strache seçilmiştir. Aslında Her iki partinin ortak noktası “göçmen karşıtı” politikalarında yatmaktadır. Özellikle

11 Eylül saldırıları sonrasında artan “İslamafobi” bir nevi İrkçılığa kadar varan sağ partilerin politikalarını meşrulaştırırken, İslam kimliğine sahip Türk göçmenleri doğrudan hedef tahtasına oturtmuşlardır. Avusturya’nın birçok bölgesinde, göçmen karşıtlığı Türkiye karşıtlığıyla birleşerek, Türk göçmenleri rencide edecek söylemler/eylemler seçim malzemesi olarak kullanılmaya başlanmıştır. FPÖ’nün ülke seçimlerinde kullandığı doğrudan göçmen karşıtı olan “Viyana İstanbul olamaz” (hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?viewid=557389) “İslam yerine Vatan” (esiweb.org/pdf/esi_turkey_austria_after_elections_turkish.pdf) gibi seçim afişleri, partinin politika perspektifini analiz etmektedir. II. Dünya savaşı sonrasında hastalıklı yaklaşımı olarak kabul edilen milliyetçi söylemler, savaşın şahidi olan insanların yok olmaya başlamasıyla ve savaşın yıkımlarını hatırlayan/hatırlatan hatıraların/anıların, unutulmasıyla “soğuk savaş sonrası” dönemde Avrupalı siyasi partiler yeniden milliyetçiliği kaygı verici bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Öyle ki zaman içerisinde artık “ırkçı” söylemler/eylemler dahi tepkiyle karşılanmayacak hale gelmiştir. FPÖ lideri Strache’nin Nazi işaretleri ve Nazi giysileriyle talim yaparken, çekilmiş fotoğrafları uzun bir süre ülke gündemini meşgul etmiştir. Bu çerçevede, FPÖ’nün Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerine yönelik en keskin açıklamalara sahip parti olacağı da anlaşılmaktadır.

FPÖ başkanı Strache, Türkiye’nin AB üyelik sürecinin biran önce, tekrardan başlatılmamak üzere, durdurulması gerektiğini savunurken (politikportal.at/presseaussendung.php?schluessel=OTS_20090406_OTs0057) bu düşüncelerini Türkiye’nin hem coğrafi hem kültürel hem de ekonomik olarak AB seviyesinde bir ülke olmadığına (politikportal.at/presseaussendung.php?schluessel=OTS_20090406_OTs0057) dayandırmaktadır. Yine, eğer Türkiye AB üyesi olduğu takdirde Fas, Cezayir daha sonra İsrail gibi devletlerin bunu takip edeceğini çünkü AB’nin artık bir “Asya Birliği” halini alacağını ve kuruluş ideolojisinden uzaklaşacağını savunmaktadır. FPÖ, Avusturya içerisinde Türkiye’nin olası bir AB üyeliğine karşı referandum kararının alınmasında da en önemli faktör olmuştur (oe1.orf.at/highlights/64770.html). 2005’de Türkiye’nin AB ile müzakerelere başlamasını FPÖ’nün AB Parlamenti Andreas Mölzer, çok sert bir şekilde eleştirmiş ve SPÖ’nün Avusturya halkını aldattığını ve Avusturya’da farklı, AB Parlamentosunda farklı politikaları savunduğunu belirterek, SPÖ’nün AB parlamenti Hannes

Swoboda'yı suçlamıştır (ots.at/presseaussendung.php?schluessel=OTS_20090212_OTS0053). Barak Obama'nın Türkiye ziyareti esnasında ve öncesinde Türkiye'nin AB üyesi olması gerektiği ve bu süreci ABD'nin desteklediği yönündeki açıklamalarına yine FPÖ sert tepki göstermiştir. AB'nin Kopenhag Kriterlerinin hiçbirini yerine getiremeyen ve bunları uygulamayan bir devleti üyeliğe kabul etmesinin mümkün olmayacağını ve hatta üyelik sürecinin durdurulması gerektiğini belirten Strache daha da ileri giderek, eğer ABD isterse Türkiye'yi 51. Eyalet olarak kabul edebileceğini açıklamıştır. (politikportal.at/presseaussendung.php?schluessel=OTS_20090406_OTS0057) Ekim 2008 tarihli genel seçimlerde %17'lik bir oy oranına sahip olan parti, Avusturya'da hızla yükselen ırkçılığı da hesaba dahil ettiğimizde, ilerleyen yıllarda oylarını daha fazla artıracaktır, buda politikalarına, hız kesmeden devam edeceği anlamına gelmektedir.

Bir diğer ırkçı nitelikteki parti olan BZÖ ise, Türkiye-AB ilişkilerine yönelik politikalarında, FPÖ tavrından pek farklı olamasa da, Haider'in kişiliğinden ve siyasi tecrübelerinden kaynaklanmış farklılıkları da mevcuttur. BZÖ, Haider döneminde daha ılımlı ve yumuşak politika izleme taraftarlığını savunmaya başlamış "göçmenlere karşı" olmasına rağmen bunu seçim afişlerine yansıtarak oy toplama ihtiyacı hissetmemiş ve özellikle FPÖ başkanlığını yaptığı dönemde zaman zaman Türkiye karşıtı sert açıklamalar yaparken zaman zamanda daha ılımlı ve Türkiye'nin önemine vurgu yapan politikalar geliştirmiştir.

(http://www.esiweb.org/pdf/esi_turkey_austria_after_elections_turkish.pdf)

Jörg Haider'in BZÖ ile son yapılan genel seçimlerde %10'luk bir oy oranı yakalamasıyla parlamento içerisindeki ırkçı partilerin toplam oy oranı %27'ye ulaşmıştır ki bu da dikkate değer bir yüzdendir. Jörg Haider'in Ekim 2009 ayında geçirdiği kaza sonrasında yaşamını yitirmesiyle, BZÖ başkanlığını geçici olarak yürüten Herbert Scheibner'den (bzoe.at/index.php?content=team_organisation) Josef Bucher görevi devralmıştır. Ancak yeni başkan ve yeni yönetimle BZÖ'nün politikalarında herhangi bir değişiklik yaşanmadığı gözükmektedir. BZÖ Avrupa temsilcisi Ewald Stadler Avrupa Birliği'nin Türkiye ile ilişkileri biran önce kesmesi gerektiğini, Türkiye'nin AB güvenliğini bir kriz içine sürükleyemeyeceğini açıklarken, (ots.at/presseaussendung.php?schluessel=OTS_20090404_

OTS0037) Buchler Güney Kıbrıs'ın 2012 de AB dönem başkanlığını devraldığında Türkiye'nin ilişkileri donduracağı yönündeki açıklamalarına en sert tepkiyi gösteren politikacı oldu. "Biran önce Türkiye ile ilişkiler kesilmesi gerektiğini" açıklayan Buchler, Haider sonrası BZÖ politikalarının seyrini göstermesi açısından önemli bir gelişmedir. Her iki Partinin de oy aldığı kitle hemen hemen aynı olması itibariyle Türkiye-AB ilişkilerinde en sert politikaları bu iki parti sürdürmeye ve oylarını sabitlemeye çalışması kaçınılmazdır.

İlişkilerin Geleceği ve AB

İki ülke arasındaki ilişkiler genel olarak modern dönem-tarih karışımı bir boyutta ilerlemektedir. Özellikle Avusturya'nın Soğuk Savaş süresince uyguladığı tarafsızlık (Neutralitaet) politikası ülkeyi ekonomik, siyasal, kültürel olarak içe kapalı, küresel politikalar üretmeyen ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun hinterlandı üzerinde dahi etki kuramayacak kadar pasif bir boyuta sokmuştur. Sovyetlerin dağılması sonrasında 1995'de gerçekleşen AB üyeliği ile ülke tarafsızlık stratejisini terk ederek, AB içerisindeki güçlü ülkelerin politikalarına endeksli politika üretmeye başlamıştır. 11 Eylül saldırıları tüm dünyada olduğu gibi Avusturya'yı da etkilerken, iktidarın ve halkın göçmenlere yönelik politikaları/davranışları hissedilir düzeyde değişmiştir. Ülkede Müslüman kimliğiyle ve tarihsel hatıralarla süslü olan Türk göçmenler İslam karşıtlığının/Irkçılığın yükseldiği bir yerde en fazla hedef seçilen grup haline gelmiştir/gelmektedir. Öyle ki, Türkiye'nin Viyana Büyükelçisi Kadri Ecved Tezcan'ın, günlük yayınlanan *Die Presse* adlı gazeteye verdiği demeçte, Avusturya'nın yabancılara yönelik uyum politikasını eleştirerek, "madem bu kadar entegrasyon sorunu vardı neden 110 bin Türk'ü vatandaşlığa kabul ettiniz. Türkler bir köşeye itilmiş virüs muamelesi görüyor. İçişleri Bakanı Fekter yanlış partide yer alıyor. Entegrasyon sorumluları Türkler'i aynı semtlerde oturmaya zorlayarak gettolar oluşturuyor. Yerliler, yabancı çocuklarının gittiği okullara çocuklarını göndermiyorlar" diyerek, göçmen sorununun hangi boyutlarda olduğunu dile getirmiştir. Büyükelçinin Temmuz 2011 yılında Avusturya'dan ayrılarak OECD nezdinde büyükelçi olarak atanmasına kadar ilerleyen süreç/ tepkiler Avusturya'da Irkçı söylemliler partilerin ülke üzerinde ne kadar etkili olduğunun ve ülkenin göçmen

politikalarına yönelik eleştirilere karşın ne kadar toleranslı davranıldığının bir göstergesidir. Tartışmaların hızlandığı bir dönemde, ilişkileri yumuşatan olursa, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Avusturya'yı ziyaretinden tam 13 yıl sonra Mayıs ayı içerisinde gerçekleştirilen Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Avusturya ziyaretiydi.

Bu ziyaretle, her iki ülke arasında bir türlü istikrarlı sürdürülemeyen ilişkiler yeniden tamir edilmeye çalışılırken, Türkiye'nin Ursula Plassnik'in AGİT Genel Sekreterliğine adaylığını veto etmesiyle tartışmalar farklı düzeyde yeniden alevlendi.

Türkiye'nin, Güney Kıbrıs'ın 2012 yılının ikinci yarısında Rum Kesimi'nin dönem başkanı olması durumunda Avrupa Birliği ile ilişkileri donduracağını açıklaması üzerine ilk tepki yine Avusturya'dan geldi. Başbakan Yardımcısı Beşir Atalay tarafından Kuzey Kıbrıs ziyaretinde dile getirilen "Avrupa Birliği (AB) dönem başkanlığını 2012'de Kıbrıs Rum kesimine verirse biz AB ile ilişkilerimizi donduracağız" yönündeki beyanına, Avusturya Dışişleri Bakanı ve ÖVP lideri Michael Spindelegger, devlet televizyonu ORF'e yaptığı açıklamada teki gösterdi. "Oluşan bu durum teklifimiz olan imtiyazlı ortaklığın enine boyuna tartışılması için bir şans. Müzakere sürecinin fiilen ilerlemediğini belirten Spindelegger, Türkiye ile İsrail arasında ilişkilerinde son dönemde yaşanan olaylardan duyduğu endişeyi de dile getirdi" (zaman.com.tr/haber.do?haberno=1181115).

Son dönemlerde, küçük ülkenin büyük tepkileri Türkiye-AB-Avusturya ilişkilerini uzun süre istikrarlı bir boyutta sürdüreceği gibi gözükmemektedir. Şu net olarak ortadadır ki, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde hem Avusturya kamuoyunun hem de partilerinin tavrı aşağı yukarı aynıdır. Temelde bir Türkiye karşıtlığı ülke içerisinde açıkça hissedilmektedir. Bunun nedenlerini tek tek sıralayabiliriz; ancak nedenlerinden daha çok Türkiye karşıtlığının nasıl ortadan kaldırılması gerektiği önemli bir konudur. Avusturya, AB üyesi bir ülke olmasaydı belki Avusturya'da yükselen Türkiye karşıtlığı bu kadar önem arz etmeyebilirdi; lakin hedef AB üyeliği ise bu sorunun giderilmesi için Türkiye ve orada yaşayan Türkler birlikte hareket etmeli/ettirilmelidir. Türkiye'nin Avusturya içerisinde yeteri kadar tanınmadığı aşikârdır. Hatta birçok Avusturyalı hala tarihte Osmanlı-Avusturya savaşlarında yaşamaktadır. Ali Babacan'ın 15 Nisan 2009 tarihli Avusturya ziyaretinde belirttiği gibi insan bilmediğinin

düşmanıdır.(kurier.at/nachrichten/311359.php) Bunların giderilmesi Türkiye'nin ve Türk kültürünün yeteri kadar tanıtılmasıyla mümkün olabilecektir. Tabii ki sadece Türkiye değil bu ülke içerisinde yaşayan göçmenlerimizin de asimile olmadan entegre olmayı başararak bu sorunun minimize edilmesinde önemli bir katkı yapması mümkündür. Avusturya partilerinin hiçbiri Türkiye ile ilişkilerde uzun vadeli Türkiye taraftarı politikalara sahip değildir. Bu Avusturya içerisindeki Türkiye karşıtlığını göstermesi açısından önemlidir.

SPÖ, ÖVP gibi merkez parti olarak nitelendireceğimiz partilerin politikaları genelde inişli çıkışlı bir süreç izleyerek, zaman zaman Türkiye-AB üyelik sürecini desteklemişler zaman zaman karşı tavır takınmışlardır. Bu tarz politikaları gelecekte de devam edecek gibi gözükmektedir. FPÖ ve BZÖ gibi Türkiye rengi belirli olan partilerin Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecini hem kısa hem de uzun vadede desteklemesi beklenmemektedir. Yeşiller Partisiye daha çok Türkiye'nin reformlara devam ettiği sürece Türkiye'ye verdikleri desteği sürdüreceklerdir.

Her ne şekilde olursa olsun Avusturya içerisindeki genel kanı Türkiye'nin kısa süre içerisinde AB üyesi olmasının mümkün gözükmediği doğrultusunda, hala içerisinde birçok anlaşmazlıklara sahip olan Avrupa Birliği'nin geleceği de ülke içerisinde tartışılmaktadır. Bu nedenle Türkiye, AB üyeliği süresince ilişkileri kesmemek şartıyla AB'ye gereksiz ödünler vermemeye dikkat etmelidir. Tüm bu düşünceler göz önüne alınarak uzun soluk bir AB politikasının geliştirilmesi kaçınılmaz gözükmektedir.

KAYNAKÇA

Bernhard, Marckhgott, "Analyse und Evaluierung eines möglichen Beitritts der Türkei zur EuropäischenUnion,, Unter Berücksichtigung der Entwicklung der Türkei, der Identitäten der EU und der Positionen der österreichischen Parteien, Diss. An der Universität Wien, 2006

Europäische Kommission: Eurobarometer 38, Brüssel Dezember 1992 und Eurobarometer 53, Brüssel Oktober 2000.

Europäische Kommission: Special Eurobarometer 255 Attitudes towards European Union Enlargement, Brüssel

Europäische Kommission: Eurobarometer 47 bis 58, Brüssel, veröffentlicht zwischen 1997 und 2000. 71 Europäische Kommission: Eurobarometer: 63, Brüssel Juli 2005

Günther Witzany, "Zukunft Österreich", EU-Anschluss und die Folgen, Unipress Verlag, Salzburg, 1998

Grundgesamtheit: 505 befragte Österreicher und Österreicherinnen; 10% machten keine Angabe bei dieser Frage; <http://cms.euro-info.net/index.php?cat=3036&parentcat=5>, 7.5.2006

Österreichische Gesellschaft für Marketing (OGM): Report-Fakten-Umfrage zur EU-Einstellung der Österreicher, Wien 7.6.2005

Jan Berting, "Avrupa", Miras, Meydan Okuma, Vaat, Mkm yayıncılık, Şubat 2011

Jacqueline Russ, "Avrupa Düşüncesinin Serüveni", Antik Çağlardan Günümüze Batı Düşüncesi, Doğubatu, Mart 2011

Meldung der Österreichischen Presseagentur, OTS0091 5 11 0251 SPK0002 AI, vom 17.12.2002 .

Meldung der Österreichischen Presseagentur, OTS0129 5 II 0323 SPK0007 KI, vom 2.8.2005

Metin Aksoy, "Die Türkisch-Europäische Beziehungen" Eine unendliche Geschichte Peter Lang Verlag, Frankfurt, 2010

Metin AKSOY, "An Overview of Austrian Public Opinion on Turkey-EU Relations," II. Uluslararası Avrupalı Türkler Kongresi, Kongre Bildiri Kitabı Cilt: I, (Derleyen: İsmail Aydoğan & A. Faruk Yaylacı), Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları Nisan 2010

Peter Gerlich, Herbert, Dach, u. and. , "Handbuch des Politischen Systems Österreichs" , Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 1991

Şaban Çalış, "Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri,, Kimlik, Politik Aktörler ve Değişim, Nobel Yayınevi, 2008.

Tageszeitung Die Presse vom 27.5.1998

Tageszeitung Wiener Zeitung vom 5.3.2002, S. 5 und Wiener Zeitung Nr. 204 vom 23.10.2003

William Hale, "Türk Dış Politikası", Mozaik Yayınları, İstanbul, 2003

http://diepresse.com/home/politik/euwahl/465089/index.do?gal=465089&index=9&direct=&vl_backlink=&popup= (27.03.2009)

<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=111&l=1> (11.09.2011)

http://www.esiweb.org/pdf/esi_turkeyaustria_reactions_id_21.pdf (27.03.2009)

<http://rotbewegt.at/> (27.03.2009)

http://digm.meb.gov.tr/uaorgutler/AB/AB%20BELGELER/WORD/Helsinki_zirve_karar_1999.doc (22.02.2009)

http://www.europarl.at/view/de/ABGEORDNETE/Aus_Osterreich/dr_hannes_swoboda.html;jsessionid=C6FC6AC70692FA63FCB005672A11EC66 (2.03.2011)

http://www.spoe.at/bilder/d251/spoe_partei_programm.pdf (8.03.2011)

http://www.parlament.gv.at/WW/DE/PAD_00178/show.psp (9.02.2011)

<http://www.oevp.at/download/SPOEZickZackTuerkeiEUBeitritt.pdf> (29.03.2009)

http://www.esiweb.org/pdf/esi_turkeyaustria_reactions_id_11.pdf (28.03.2009)

<http://www.oevp.at/download/SPOEZickZackTuerkeiEUBeitritt.pdf> (29.03.2009)

<http://www.euractiv.com.tr/genisleme-ve-komsular/article/avusturyann-yeni-hkmeti-kiye-iin-refarandum-dedi> (31.03.2009)

<http://www.oevp.at/download/000298.pdf> (24.08.2011)

<http://www.oevp.at/download/000298.pdf> (21.04.2011)

<http://books.google.at/books?id=DoO0fKy72BIC&pg=PA81&dq=die+t%C3%BCrkei++eu#PPA114,M1> (29.09.2010)

<http://books.google.at/books?id=DoO0fKy72BIC&pg=PA81&dq=die+t%C3%BCrkei++eu#PPA114,M1> (29.08.2011)

<http://www.oepu.at/cms/cms/files/oevp-wahlprogramm2006.pdf> (28.03.2009)

http://de.wikipedia.org/wiki/Freda_Meissner-Blau (13.06.2011)

<http://www.gruene.at/uploads/media/GeschichteGRUENEchronik.pdf> (12.04.2009)

<http://www.gruene.at/topstories/artikel/lesen/39770/> (13.04.2011)

http://www.gruene.at/europaeische_union/tuerkei/ (13.04.2011)

http://de.wikipedia.org/wiki/Freiheitliche_Partei_%C3%96sterreichs (14.04.2009)

<http://sunsite.univie.ac.at/Austria/elections/wstrom99/WstromNRW99.pdf>
(14.04.2009)

<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?viewid=557389> (14.04.2009)

http://www.esiweb.org/pdf/esi_turkey_austria_after_elections_turkish.pdf
(14.04.2009)

http://images.google.at/images?hl=de&q=Strache+angeblich+bei+Wehrsport%C3%BCbungen+mit+Neonazis+Fotos&um=1&ie=UTF-8&ei=bYDkSfXpOY6TsAaKisSuCw&sa=X&oi=image_result_group&resnum=1&ct=title (15.04.2009)

http://www.politikportal.at/presseaussendung.php?schluessel=OTS_20090406_OTs0057 (15.04.2009)

<http://oe1.orf.at/highlights/64770.html> (15.04.2009)

http://www.ots.at/presseaussendung.php?schluessel=OTS_20090212_OTs0053
(15.04.2009)

http://www.politikportal.at/presseaussendung.php?schluessel=OTS_20090406_OTs0057 (15.04.2009)

http://www.esiweb.org/pdf/esi_turkey_austria_after_elections_turkish.pdf
(14.04.2009)

http://www.bzoe.at/index.php?content=team_organisation (16.04.2009)

<http://kurier.at/nachrichten/311359.php> (21.07.2008)

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1181115> (2011)